

Mæglingsforslag mellem Regeringens oprindelige Forslag og Folketingets. Vi ere nemlig gaaede ind paa at dele Skoleplanen i to Dele, en egentlig Skoleplan, der angaar Skolernes Tal og Distriktsomraade samt Lærernes Antal og Lønning, og som naturligvis fremdeles skal være underkastet Ministeriets Approbation, og saa en Undervisningsplan, der angaar Skolegangsordningen, Skoletiden, Undervisningstiden, Undervisningsfagene og hvor langt man skal komme i de enkelte Fag, og som ikke herefter skal længere end til Direktionens Approbation. Det er uomtvisteligt, at Direktionerne gennemgaaende gaa mere lempeligt frem og tage mere Hensyn til de forfællige Forhold, end Ministeriet gør, naar der er Tale om disse Ting, hvad der jo er ganske naturligt. Direktionen staar jo Befolkningen nærmere og kender jo bedre de stedlige Forhold, men for saa vidt det altsaa er en Kendsgerning, er det jo ogsaa en Kendsgerning, at denne Deling af Planen i to Dele, hvoraf det meste ikke skal til Ministeriet men kun til Direktionen, er en ret betydelig Indrømmelse i Retning af det, som Folketinget har forlangt.

§ 16 i Folketingets Affattelse indfører denne store Skolekommission, ved hvis Sammensætning enhver uberygtet Mand og Kvinde, der har fyldt det 25de Aar og har selvstændigt Erhverv er baade valgbar og valgberettiget, og giver denne saaledes sammensatte Skolekommission Magten over Skoleplanen og Lærernes Kaldelse, det egentlige Tilhyn med Skolerne og Afstediggelsesretten sammen med Kommunalbestyrelsen, kort sagt, den egentlige afgørende Magt paa alle Skoleomraader undtagen i Bevillingsager; den indtager, med andre Ord for en stor Del Kommunalbestyrelsernes Magt, og saa godt som ganske Direktionens og Ministeriets. Udvalgets Flertal har intet Dødblik været i Tvivl om, at dette Forslag var ganske uantageligt. Vi skulle ikke komme ind paa, om der mulig paa enkelte Punkter kunde trænges til noget mere Selvstyre paa Skolevæsenets Omraade, end der er nu, om det f. Eks. kunde være godt at saa det ført igennem, som vi have været med til at foreslaa, større Frihed til at vælge den Skolegangsordning, der tjener Stedet bedst og andre lignende Udvidelser inden for visse Grænser. Vi ere i og for sig stemte for, at det kommunale Selvstyre faar Lov at virke i videst mulige Grad, hvor det kan ske, uden at det staar Stolens Tary, men det er os rigtignok ganske ufatteligt, hvorledes man kan tage Anledning til at forlange det udvidet i den Grad, som det her er slet i Anledning af,

at Staten overtager en saa væsentlig Del af Kommunernes Byrder. De, der særlig gøre sig til Repræsentanter for Kommunerne og Kommunebeboerne, maa jo dog indstaa, at det er en overordentlig stor Byrde, Staten tager fra Kommunerne ved denne Lov, for saa vidt som det, der forlanges for Skolen og for Lærerne, ikke er en Smule ud over, hvad Ret er, og noget, der paahviler Kommunerne nu. Men er det saa dog ikke — jeg kan ikke slette rettere — at vende op og ned paa Forholdet, naar man paa Grund af nogle almindelige Talemaader om, at Statsborgerne ere det samme som Kommunebeboerne, vil søge at give det Udseende af, at det i Virkeligheden er Kommunerne, der betale disse Penge, og som Følge deraf vil lade Kommunerne stille Betingelser i Retning af en Udvidelse af Selvstyret, ja ikke blot en Udvidelse, men næsten en fuldstændig Uafhængighed af baade Direktionen og Ministeriet, og det endda ikke til Fordel for Kommunalbestyrelsen, der i mine Øjne er en fortræffelig Institution, og som jeg gerne vil være med til at hde den Magt, jeg kan, men til Fordel for en, paa den bredeste Basis oprettet ny Institution, som er ganske uprøvet, og hvis Virkninger intet Menneske kan bedømme — § 17 angaar Kaldelsesmaaden. Der har Folketingets Affattelse jo saa godt som ophævet Direktionernes Kaldsret. Der kan jo ikke være Tale om, at vi paa nogen Maade kunne tilraade, at dette høje Ting antager Forslaget i Folketingets Affattelse. Efter vor Mening er den nugældende Lov om Kaldelsesmaaden den ulykkeligste Bestemmelse i hele vort Skolevæsen og det, der mere end noget som helst andet har gjort det strengt for Lærerne, mangfoldige Gange udsat dem for store Friktelser, stillet deres Væresfølelse paa de pinligste Prøver, kort sagt: Sænknet Niveauet for dem i enhver Henseende. Jeg vilde finde det fuldstændig berettiget, at Statsmyndighedene, naar Staten herefter giver sig til at ofre 1½ Million til Skolevæsenet, bestemt forlangte, at de til Gengæld gennem Statsorganerne fik noget mere Myndighed i alt Fald paa dette Punkt, end man ret godt kan tiltage sig efter den nugældende Lov. Forhandlingerne i det andet Ting have imidlertid gjort det klart for os, at hvis vi kom ind paa betydelige Krav i den Henseende, var det det samme som at slaa Loven thjel, og vi ere derfor gaaede en anden Vej. Vi have i § 11 søgt at fastslaa en Bestemmelse, der ikke kan bringe Skinsyge mellem Kommunalbestyrelserne og Direktionerne, fordi den lige saa godt indskrænker Direktionens Valg som Kommunalbestyrelsernes. Det